

Уманський національний
університет садівництва

Факультет економіки і
підприємництва

Кафедра економіки

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Теорія та історія соціального забезпечення»

Рівень вищої освіти:	<u>перший (бакалаврський)</u>
Спеціальність:	<u>232 Соціальне забезпечення</u>
Освітня програма:	<u>Соціальне забезпечення</u>
Навчальний рік, семестр	<u>2022-2023 н.р., семестр 1</u>
Курс (рік навчання)	<u>1 (1)</u>
Форма навчання:	<u>денна</u>
Кількість кредитів ЄКТС:	<u>6</u>
Мова викладання:	<u>українська</u>
Обов'язкова/вибіркова:	<u>обов'язкова</u>

Лектор курсу	Алла ОСІПОВА
Профайл лектора	https://ket.udau.edu.ua/ua/pro-kafedru/vikladachi-ta-spivrobotniki/novyj-resurs1.html
Контактна інформація лектора (e-mail)	1207alla@udau.edu.ua
Сторінка курсу в MOODLE	https://moodle.udau.edu.ua/course/view.php?id=1905

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу	Курс спрямований на вивчення економічних аспектів соціального розвитку й формування системи соціального забезпечення; ознайомлення з історією соціального забезпечення за кордоном і в Україні; формування системи знань щодо теорії та практики соціального забезпечення, що функціонують в системі соціального захисту населення; визначення основних принципів, функцій і методів соціального забезпечення.
Завдання курсу	<ul style="list-style-type: none">➤ формування основ студентоцентрованого освітнього процесу зі свідомим розумінням сутності та призначення економічного знання у розвитку суспільства;➤ вміння ідентифікувати причинно-наслідкові зв'язки розвитку суспільства та прояви соціально-економічних проблем у різних категорій населення➤ набуття базових знань про принципи державної соціальної політики та шляхи соціального забезпечення населення.;➤ вивчення умов соціально-економічної підтримки різних категорій населення
Компетентності	<ul style="list-style-type: none">➤ ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.➤ ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.➤ СК 1. Здатність аналізувати суспільні процеси пов'язані з соціальним розвитком держави.
Програмні результати навчання	<ul style="list-style-type: none">➤ ПР 2. Ідентифікувати причинно-наслідкові зв'язки розвитку суспільства та прояви соціально-економічних проблем у різних категорій населення.➤ ПРН 7. Використовувати базові знання про принципи державної соціальної політики та шляхи соціального забезпечення населення➤ ПРН 11. Визначати соціальні проблеми та потреби і причини їх виникнення, тенденції розвитку, наслідки, соціальний стан певних категорій населення.

СТРУКТУРА КУРСУ

Тема	Години (лекції / практичні (семінарські, лабораторні))	Зміст тем курсу	Завдання	Оцінювання (балів)
Змістовий модуль 1				
<p>Тема 1. Предмет і завдання дисципліни «Теорія та історія соціального забезпечення»</p>	2/2	<p>Історія соціального забезпечення як навчальна дисципліна. Предмет історії соціального забезпечення. Історичні знання соціального виховання, освіти та допомоги. Основні завдання дисципліни. Джерельна база історії соціального забезпечення. Об'єкти та суб'єкти соціального забезпечення, їх взаємозв'язок і взаємозумовленість. Основні системи піклування. Види соціальної допомоги. Мотивація благодійної діяльності. Періодизація історії соціального забезпечення за кордоном та в Україні.</p>	<p>Аудиторна робота:</p> <ul style="list-style-type: none"> - усне опитування; - виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах <p>Самостійна робота:</p> <ul style="list-style-type: none"> - проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle; - підготовка реферату 	4
<p>Тема 2. Філантропічний період в історії соціальної співпраці стародавнього світу</p>	2/2	<p>Особливості допомоги в додержавний період. Найпростіші форми допомоги в період палеоліту, мезоліту, неоліту. Взаємодопомога та піклування непрацездатними та хворими. Дарообмін як основна риса престижної економіки. Внутрішньосімейні та міжплеменні відносини. Витоки соціальної допомоги в державах Давнього Сходу. Вплив світогляду та релігійних уявлень на формування відношення до нужденних, сиріт, калік тощо. Розвиток меценатства та філантропії в державах Давнього Сходу. Давній Китай. Вчення Конфуція про ставлення до сиріт та нужденних. Документи-настанови епохи Хань (III ст. до н.е.– III ст. н.е.). Давня Індія. Піклування про літніх родичів в селянських общинах. «Закони Ману» (II ст. до н.е. – I ст. н.е.) як основні правила добродійної поведінки індійців. Соціальна спрямованість надписів індійського правителя Ашоки (III ст. до н.е.). Месопотамія. Розвиток добродійності в державах Межиріччя. Закони Хаммурапі (1792–1750pp. до н.е.) про соціальну допомогу нужденним, відносини до власності, повагу до батьків тощо. Давній Єгипет. Роздачі хліба, одягу та мілких грошей в Єгипті. Проява філантропії та меценатства з боку фараонів та знаті. Суспільна опіка та соціальне виховання у Давній Греції та Давньому Римі. Релігійні вірування про благодійність, людинолюбність і виховання моральних якостей особистості. Соціальна протопедагогіка і традиції соціальної допомоги в осмисленні давньогрецьких та давньоримських мислителів. Закони та</p>	<p>Аудиторна робота:</p> <ul style="list-style-type: none"> - усне опитування; - виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах <p>Самостійна робота:</p> <ul style="list-style-type: none"> - проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle; - підготовка презентації 	4

		норми Іудейської держави по відношенню до бідних, хворих та сиріт. Встановлення десятини для бідних.		
Тема 3. Соціальна допомога у Західній Європі за часів раннього (V–X століття) та класичного (XI–XV століття) середньовіччя	2/2	Розпад античного суспільства та формування нових суспільних відносин і соціального піклування в середньовічній Європі. Соціально економічний стан населення у середньовіччі. Християнська церква як основний носій благодійності й опіки в період раннього і класичного середньовіччя. Приватні та державні форми допомоги в середньовічній Європі. Внесок чернечих орденів у розвиток благодійності.	Аудиторна робота: - усне опитування; - виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах Самостійна робота: - проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle; - підготовка реферату	4
Тема 4. Родоплемінні й громадські (общинні) форми допомоги та взаємодопомоги у слов'ян до кінця X ст.	2/2	Розпад родових зв'язків у стародавніх слов'ян (початок IX ст.), їх об'єднання у територіальні (сусідські) громади. Реципрокація та редистрибуція – найважливіш стереотипи спільної та індивідуальної поведінки стародавніх слов'ян. Характеристика слов'ян візантійськими істориками тієї доби. Основні види допомоги та взаємодопомоги у давніх слов'ян: общинно-родова, господарська та обрядово-культова. Розповсюдження принципу дарообміну. Швидка допомога сородичам (помочь, толока). Форми обрядово-культової допомоги: «зажинки», «дожинки», поминальна допомога.	Аудиторна робота: - усне опитування; - виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах Самостійна робота: - проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle; - підготовка презентації	4
Тема 5 Княжа та церковно-монастирська підтримка нужденних в Україні-Руси у X–XIII ст.	2/2	Допомога нужденним у Київській державі. Прийняття християнства. Будівництво церков та монастирів. Розвиток церковномонастирського призрення. Церковно-монастирський устав (996 р.) про призрення бідних. Форми допомоги церков та монастирів нужденним. Створення притулків для мандрівників. Монастирські шпиталі. Створення лікувальних монастирів уперіод роздрібленості Київської Русі. Роздача милостині. Роль общини в політичному житті країни та в справі доброчинності. Приватна та княжа доброчинність. Форми княжої доброчинності: годування злидених та бідних, роздача одежі та грошей, надання допомоги постраждалим у стихійних лихах та пожежі, відкриття за свій рахунок сирітських притулків, викуп з полону тощо. Доброчинність князів Володимира Великого, Володимира Мономаха.	Аудиторна робота: - усне опитування; Самостійна робота: - проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle; - підготовка реферату; - підготовка тези	4
Тема 6. Державна опіка у другій половині XVII – першій половині XIX ст.	2/2	Становлення монополії держави на ідеологію та практику соціальної допомоги. Діяльність приказів суспільного призрення. Допомога людям з аномальними відхиленнями. Державні навчально-виховні заклади для глухонімих та сліпих. Виховні будинки. Система дитячих притулків. Зміни у вирішенні проблеми інфантициду. Державна політика по відношенню до професійного	Аудиторна робота: - усне опитування; - виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах Самостійна робота: - проходження тестування	4

		жебрацтва у першій половині XIX ст. Інститути контролю за проституцією. Розвиток приватної благодійності у кінці XVIII – першій половині XIX ст. Жіноча освіта як прояв приватної благодійності. Розвиток ідей Просвітництва. Пожертвування та розвиток освіти з боку чиновництва. Соціальна політика уряду Олександра I. Будівництво лікарень та прийомних покоїв для кріпаків. Благодійна діяльність масонських лож. Діяльність благодійних товариств.	в системі електронного забезпечення навчання в Moodle; - підготовка презентації	
Модульний контроль 1				5
Змістовий модуль 2				
Тема 7. Історичні віхи розвитку соціального забезпечення у Європі та США	2/2	Гуманістичний і політичний чинники еволюції поглядів на допомогу населенню. Античний світ і зародження соціальної роботи. Середньовіччя: християнство та допомога нужденним. «Закони про бідних» Єлизавети I (Англія). Соціальні зміни у 19 ст. та рух за соціальні права. Соціальне законодавство О. фон Бісмарка (Німеччина). Соціальне законодавство Л. Джорджа (Англія). Наслідки Першої світової війни для розвитку практики соціальної роботи та соціального забезпечення. Закон про соціальний захист Ф. Рузвельта (США). Роль і значення ідеологічних факторів для формування моделей і реалізації соціальної політики за кордоном: історична еволюція. Класифікація моделей соціального захисту за С. Лейбфрідом, Г. Еспінг-Андерсеном. Англосаксонська, бісмаркова, скандинавська, рудиментарна моделі. Консервативна та неоконсервативна, ліберальна та неоліберальна, соціал-демократична моделі. Соціалістична модель соціального захисту: здобутки і прорахунки. Вплив глобалізації на зміни підходів щодо соціальної політики та соціальної роботи. Формування єдиного погляду на соціальний захист та соціальну роботу серед демократичних держав з ринковими економіками у XXI столітті. Міжнародні організації, міжнародне право щодо соціальних прав людини. Загальні тенденції щодо технологій соціального захисту європейських країн.	Аудиторна робота: - усне опитування; - виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах Самостійна робота: - проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle; підготовка реферату	4
Тема 8. Становлення соціального забезпечення в незалежній Україні як системи (1991–1999 роки)	2/2	Перебудова 1985 року та її вплив на зниження рівня соціального захисту населення. Особливості кризи соціально-економічної ситуації в Україні наприкінці 80–90-х рр. XX ст. Масове розповсюдження різноманітних соціальних патологій. Формування системи соціального захисту в Україні у нових політико-ідеологічних та соціально-економічних умовах. Створення мережі державних соціальних відомств України на кінець 1999–2000 рр. Діяльність державної служби зайнятості (1990 р.) її структура і завдання. Виникнення територіальних центрів з обслуговування працездатних громадян	Аудиторна робота: - усне опитування; - виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах Самостійна робота: - проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle; підготовка реферату	4

		похилого віку та інвалідів. Правове регулювання соціального обслуговування. Закони України: «Про зайнятість населення», «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні», «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», «Про реабілітацію жертв політичних репресій в Україні», «Про пенсійне забезпечення». Конституція України – важливий етап побудови системи соціального захисту в незалежній Україні.		
Тема 9. Система соціального забезпечення в новітній історії України (2000–2022 роки)	4/2	Соціальні конфлікти на поч. ХХ ст. в Україні (2005 р.) Формування системи соціального захисту в Україні у нових політикоідеологічних та соціально-економічних умовах. Створення мережі державних соціальних відомств України наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. Діяльність соціальних служб для молоді та дітей. «Декларація про загальні засади державної молодіжної політики в Україні». Розвиток явища соціального сирітства. Діяльність недержавних добровільних організацій соціального забезпечення. Правове забезпечення діяльності НДО законами «Про об'єднання громадян», «Про гуманітарну допомогу» «Про благодійництво та благодійні організації». Волонтерська діяльність. Її правові засади та особливості. Соціально-економічна і політична криза 2014 р. Соціальні причини розгортання конфлікту. Початок війни на Сході країни та повномасштабна збройна агресія РФ проти України. Розгортання волонтерства і самопомоги населення як важливої частини системи його соціальної підтримки. Згорання соціальних програм, підвищення комунальних платежів, збідніння населення. Нові форми державної соціальної допомоги внутрішньо переміщеним особам, воїнам АТО/ООС, дітям постраждалим від війни. Спроби соціальних реформ в Україні у 2019–2022 рр. Їх наслідки та соціальні очікування.	Аудиторна робота: - усне опитування; - виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах Самостійна робота: - проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle; підготовка реферату	4
Тема 10. Теоретико-методологічні основи соціального забезпечення	2/2	Основні поняття та категорії соціального забезпечення. Категорії громадян, чи групи осіб яким передбачено соціальне забезпечення. Об'єкти та суб'єкти соціального забезпечення. Принципи соціального забезпечення. Функції соціального забезпечення.	Аудиторна робота: - усне опитування; - виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах Самостійна робота: - проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle; - підготовка презентації	4

<p>Тема 11. Основні методи соціального забезпечення</p>	<p>2/2</p>	<p>Суть методів соціального забезпечення. Соціально-економічні методи соціального забезпечення. Організаційно-розпорядчі методи соціального забезпечення. Правові форми та методи соціального забезпечення. Соціологічно-статистичні методи соціального забезпечення. Психологічні методи в реалізації соціального забезпечення. Соціальна діагностика як метод соціального забезпечення.</p>	<p>Аудиторна робота:</p> <ul style="list-style-type: none"> - усне опитування; - виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах <p>Самостійна робота:</p> <ul style="list-style-type: none"> - проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle; - підготовка реферату 	<p>4</p>
<p>Тема 12. Соціальний захист населення як форма реалізації державної соціальної політики</p> <p>Topic 12. Social protection of the population as a form of implementation of state social policy</p>	<p>2/2</p>	<p>Сутність і зміст соціальної політики та основні етапи її становлення та історичного розвитку. Об'єкт, суб'єкт і структура соціальної політики як системи. Основні функції соціальної політики в соціальному забезпеченні. Головні напрями соціальної політики. Основні принципи соціальної політики. Основні шляхи реалізації соціальної політики в Україні на сучасному етапі суспільних перетворень.</p> <p>The essence and content of social policy and the main stages of its formation and historical development. Object, subject and structure of social policy as a system. The main functions of social policy in social security. The main directions of social policy. Basic principles of social policy. The main ways of implementing social policy in Ukraine at the current stage of social transformations.</p>	<p>Аудиторна робота:</p> <ul style="list-style-type: none"> - усне опитування; - виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах <p>Самостійна робота:</p> <ul style="list-style-type: none"> - проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle; <p>підготовка реферату</p> <p>Audit work:</p> <ul style="list-style-type: none"> - oral survey; - performance of practical tasks given in instructional and methodical materials <p>Independent work:</p> <ul style="list-style-type: none"> - passing testing in the Moodle electronic learning support system; - preparation of the essay 	<p>4</p>
<p>Тема 13. Державні соціальні стандарти та соціальні гарантії</p>	<p>2/2</p>	<p>Роль і сутність державних соціальних стандартів і державних соціальних гарантій в Україні. Особливості введення і використання нових соціальних стандартів і гарантій для вразливих верств населення. Проблематика соціального захисту в період реформування соціальної політики держави. Оцінка впливу управлінських заходів у забезпеченні соціальних стандартів. Значення базового державного соціального стандарту, яким є прожитковий мінімум, на основі якого визначаються державні соціальні гарантії та стандарти. Характеристика даних щодо розмірів соціальних виплат, які надаються відповідно до законодавства України про державну соціальну допомогу. Доцільність запровадження соціальних програм для підвищення соціальних виплат вразливим верствам населення.</p>	<p>Аудиторна робота:</p> <ul style="list-style-type: none"> - усне опитування; - виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах <p>Самостійна робота:</p> <ul style="list-style-type: none"> - проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle; - підготовка реферату 	<p>4</p>

<p>Тема 14*. Соціальне забезпечення громадян через систему призначення субсидій</p>	<p>2/2</p>	<p>Поняття субсидія та субвенція і їх роль в соціальному захисті населення. Норми забезпечення населення скрапленням газом, твердим та рідким пічним побутовим паливом. Особливості призначення субсидій власникам комунального та приватного житла. Документація, що засвідчує право особи на субсидію. Розмір субсидії. Причини припинення раніше призначеної субсидії.</p>	<p>Аудиторна робота: - усне опитування; - виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах Самостійна робота: - проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle; підготовка реферату</p>	<p>4</p>
<p>Тема 15. Соціальне забезпечення населення через систему надання гуманітарної та благодійної допомоги</p>	<p>2/-</p>	<p>Гуманітарна допомога як напрям соціального забезпечення населення України. Благодійна допомога як форма соціального забезпечення населення України.</p>	<p>Аудиторна робота: - усне опитування; - виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах Самостійна робота: - проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle; - підготовка реферату</p>	<p>4</p>
<p>Модульний контроль 2</p>				<p>5</p>
<p>Всього за 1 семестр</p>	<p>32/28</p>			<p>70</p>
<p>Екзамен</p>				<p>30</p>
<p>Всього за курс</p>				<p>100</p>

*залучений стейкхолдер для спільного проведення аудиторного заняття

**Розподіл балів, присвоюваних студентам при вивченні дисципліни
«Теорія та історія соціального забезпечення»
(денна форма навчання)**

		Поточний (модульний контроль)														Підсумковий контроль	Сума				
Кількість балів за змістовий модуль	Змістовий модуль 1							Змістовий модуль 2													
	29 балів							41 бал													
Теми	Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Модульний контроль	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	Т 13	Т 14	Т 15	Модульний контроль	30	100		
Кількість балів за видами робіт, всього:	4	4	4	4	4	4		4	4	4	4	4	4	4	4	4				4	4
в т.ч.: активність на семінарських заняттях	3	3	3	3	3	3		5	3	3	3	3	3	3	3	3				-	5
виконання самостійної роботи	1	1	1	1	1	1			1	1	1	1	1	1	1	1				4	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання

ПОЛІТИКИ КУРСУ

Політика оцінювання	В основу рейтингового оцінювання знань закладена 100-бальна шкала оцінювання (максимально можлива сума балів, яку може набрати здобувач за всіма видами контролю знань з дисципліни з урахуванням поточної успішності, самостійної роботи, науково-дослідної роботи, модульного контролю, підсумкового контролю тощо). Встановлюється, що при вивченні дисципліни до моменту підсумкового контролю (іспиту) здобувач може набрати максимально 70 балів. На підсумковому контролі (іспиті) здобувач може набрати максимально 30 балів, що в сумі дає 100 балів.
Політика щодо академічної доброчесності	Під час підготовки рефератів та індивідуальних науково-дослідних завдань, проведення контрольних заходів здобувачі повинні дотримуватися правил академічної доброчесності, визначених Кодексом доброчесності Уманського НУС. Передбачається, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Будь-які форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату.
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (за погодженням із деканом факультету).